

ÅRSPLAN FOR LILLEVAL BARNEHAGE 2019 – 2020

NLM-barnehagene AS

NLM-barnehagene

Ekte glede på sikker grunn

Innhold	Side
1. Innledning.....	3
- Velkommen til barnehagen vår	
- Lover og rammer for barnehagens drift	
2. Presentasjon av barnehagen.....	4
- Verdigrunnlag	
- Barnehagens organisering	
3. Hvordan vi arbeider med omsorg, lek, danning og læring.....	6
4. Tilvenning i barnehagen.....	7
5. Overgang til skolen.....	7
6. Plan for det kristne innholdet.....	7
7. Satsningsområder.....	8
8. Fagområdene med progresjon.....	9
9. Barns medvirkning.....	18
10. Samarbeid med hjemmet.....	18
11. Dokumentasjon og vurdering.....	19
12. Samarbeidspartnere.....	20
13. Kontaktinformasjon.....	20
14. Kalender.....	21

1. Innledning

Velkommen til oss i Lilleval barnehage

Lilleval barnehage er en oversiktlig en-avdelings privat gårdsbarnehage med plass til 23 barn i alderen 0 – 6 år. Vi har tilhold sentralt på gårdstunet til Val skoler, og følger livet på gården tett.

Det at vi er en forholdsvis liten barnehage gjør at barna blir godt kjent med hverandre og alle voksne. De oversiktlige forholdene gir de voksne gode muligheter for nærhet til- og tett oppfølging av hvert enkelt barn. Det at store og små barna går sammen på samme avdeling gir barna god øving i både å være giver og mottager av omsorg og empati. Her opplever barna vennskap og glede i trygge og omsorgsfulle omgivelser.

Høsten 2016 flyttet barnehagen inn i helt nye lokaler. I planleggings- og byggeprosessen er det lagt vekt på å utvikle et miljøvennlig bygg, med et sunt og godt inneklima. Derfor er husets vegger laget av rent treverk, uten plast, allergifremkallende stoffer, steinull eller lignende.

Vi samarbeider med Nærøy kommune ved inntak av nye barn, og er med i styrernettverk og nettverk for pedagogiske ledere for å sikre et godt samarbeid mellom barnehagene i kommunen.

Lover og rammer for barnehagens drift

Lilleval barnehage drives i tråd med lover og forskrifter som regulerer barnehagedriften for alle barnehager i Norge. Ut ifra Rammeplan for barnehagen som er en forskrift til Barnehageloven, skal hver barnehage utarbeide en årsplan som fastsettes i samarbeidsutvalget (SU).

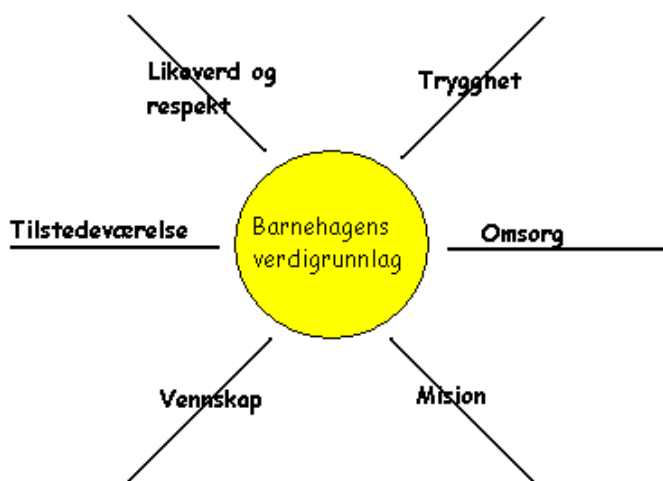
2. Presentasjon av barnehagen

Verdigrunnlag

Lilleval barnehage er et datterselskap av NLM-barnehagene AS, som driver 33 barnehager på vegne av Norsk Luthersk Misjonssamband rundt om i Norge. Lilleval er en av sju barnehager som står selvstendig, eller jobber i samarbeid med andre organisasjoner. NLM-barnehagene er et ikke-kommersielt selskap der eventuelle overskudd skal benyttes til å utbedre og styrke medlemsbarnehagene. Siden Lilleval barnehage er et datterselskap har vi frittstående økonomi, og eventuelle overskudd tilfaller barnehagens drift.

NLM-barnehagenes visjon er: «**Ekte glede på sikker grunn**»

Vårt verdigrunnlag kommer fram av «verdisola»:

Trygghet:

- Gjensidig tillit
- Anerkjennelse av følelser
- Gjenkjennende rutiner
- Tydelige og forutsigbare rammer

Omsorg:

- Åpenhet og raushet
- Nysgjerrighet og interesse for hverandre
- Utøvelse av empati
- Inkludering

Tilstedeværelse:

- Aktiv og engasjert her-og-nå
- Se- og aktivt lytte til hverandre
- Veilede og hjelpe

Misjon:

- Gi barna kjennskap til bibelfortellinger
- Misjonsprosjekt, erfare å få hjelpe andre

Vennskap:

- Alltid ha noen å leke med
- Vite at andre bryr seg
- Kjenne seg verdifull

Likeverd og respekt:

- Barna tas på alvor og opplever å bli hørt
- Barns medvirkning
- Demokrati
- Vi er ærlige med hverandre
- Vi ber om tilgivelse når handlinger vi gjør får konsekvenser for andre

Barnehagens organisering

Lilleval er en privat en-avdelings barnehage som eies av NLM-barnehagene AS, og er medlem av Private Barnehagers Landsforbund (PBL).

Våre åpningstider er fra kl. 07.30 til 16.30, og vi holder stengt 3 uker i juli, samt jul og påske. Ellers har vi 5 studie-/ planleggingsdager i året som barnehagen holder stengt.

Dagsrytme

07.30 Barnehagen åpner, frilek og løpende frokost

09.00 Frokosttiden er over, ryddetid

09.15 Morgensamling

09.30 Ulike aktiviteter (grupper/klubb/tur/prosjektarbeid)

11.15 Samling

11.30 Lunsj

12.00 Ulike aktiviteter/frilek

14.00 Fukt

16.30 Barnehagen stenger

Ukerytme:

Mandag – KLUBB – Samlingsstund: Bibelsamling

Tirsdag – IDRETTSHALLEN – Samlingsstund: Lesestund

Onsdag – GRUPPER – Samlingsstund: Musikkksamling

Torsdag – PROSJEKT – Samlingsstund: Temasamling

Fredag – TUR – Samlingsstund: Natursamling

Barnehagens ansatte:

- Gjertrud Østvand	Daglig leder 40% og Pedagogisk leder 60%
- Edel Johanne Myraunet	Pedagogisk leder 100%
- Thomas Lollike	Assistent 80%
- Anne Alise Gjøra	Assistent 60%
- Marte Victoria Johansen	Renholder 13,33%
- Anne Rita Hansen Lind	Barne- og ungdomsarbeider, permisjon

3. Hvordan vi arbeider med omsorg, lek, danning og læring

Omsorg og oppdragelse

Barn har rett til omsorg og skal møtes med omsorg. Det skal komme til uttrykk når barn leker og lærer, i stell, måltider og påkledning. Personalet skal være tydelige og bevisste rollemodeller, og vi skal være foresattes samarbeidspartnere i oppdragelsen av barna. Lilleval ønsker å tilby barna et trygt miljø preget av glede, humor, kreativitet og omtanke for fellesskapet. Personalet skal være tilstede for å se, høre og anerkjenne det unike i hvert enkelt barn, i forskjellige situasjoner og i barnegruppa. Omsorg i barnehagen handler også om relasjoner barna imellom. Å gi barn anledning til å gi hverandre og ta imot omsorg, er grunnlaget for utvikling av sosial kompetanse. Omsorg er en viktig forutsetning for barnets utvikling og læring på alle områder i livet.

Lek

Leken har en egenverdi, og det er den viktigste aktiviteten for barn. Den er lystbetont, og den utvikler barnet sin personlighet på alle områder. Å få delta i lek og få venner, er grunnlaget for barns trivsel og meningsskaping i hverdagen. Samhandling med andre er også viktig for å legge et godt grunnlag for læring og sosial kompetanse. I Lilleval er personalet tilgjengelige for barna ved å støtte, inspirere og oppmuntre dem i deres lek.

Læring

Barn lærer gjennom alt de opplever og erfarer. Læring foregår i det daglige samspillet med andre mennesker og er nært knyttet til lek, oppdragelse og omsorg. Læring skjer både i formelle og uformelle situasjoner. De formelle er planlagt og ledet av personalet, mens de uformelle er knyttet til hverdagsaktiviteter som skjer her og nå, både barna imellom og mellom barn og voksne. En forutsetning for god læring er voksne som legger til rette slik at hvert enkelt barn får gode opplevelser og erfaringer. Vennskap i barnehagen er viktig for god læring og gir opplevelse av glede og mestring.

Danning

Danning er en livslang prosess som blant annet handler om å utvikle evne til å reflektere over egne handlinger og væremåter. Gjennom gode dannelsesprosesser settes barn i stand til å håndtere livet ved at de utvikler evnen til å forholde seg prøvende og nysgjerrige til omverdenen og til å se seg selv som et verdifullt medlem av et større fellesskap. Barn må få utfordringer, muligheter til å utvikle kunnskaper og ferdigheter og støtte for å handle omsorgsfullt og gjøre etisk begrunnede valg. Gjennom danning legges grunnlaget for barnets allsidige utvikling. Danning er noe vi jobber med hver dag i barnehagen, og det er en viktig prosess. Dette gjør vi f.eks. gjennom refleksjoner i en samtale og i samlingsstunder, men dette er en prosess som også foregår i helt vanlige hverdagssituasjoner.

4. Tilvenning i barnehagen

Når barnet begynner i barnehagen går det inn i en ny og ukjent verden. Mye er annerledes enn hjemme. Derfor trenger barnet god tid til å bli kjent med de andre barna, med de ansatte, og med hva som skjer i barnehagen. Det er viktig at barnet føler seg trygg når det er i barnehagen, både for trivsel og læring. Derfor ønsker vi å bruke god tid på tilvenning, slik at oppstarten blir en positiv opplevelse for både barnet og for foreldrene. Alle barn har ulike behov, men vi anbefaler at en av foreldrene/ foresatte er med barnet i barnehagen i minst 3 dager i tilvenningsperioden.

Hvis det er mulig, ønsker vi også at barnet kan komme innom på besøk til barnehagen, slik at barnet vet hva det handler om, og at foreldrene kan snakke med barnet om barnehagen før oppstart.

5. Overgang til skolen

Lilleval barnehage har skoleklubb med førskolegruppa en gang i uken. Vi benytter opplegget "Lekbasert læring" som legger vekt på sosial kompetanse, selvregulering, språk og matematikk. Lekbasert læring er en kombinasjon av fri lek og lekbaserte læringsaktiviteter tilrettelagt av voksne, utarbeidet av Agderprosjektet som er ledet av forskere ved Universitetet i Stavanger (UiS) og Universitetet i Agder (UiA).

Skolene i kommunen vil invitere skolestartere til besøksdager først i mai. Dette blir etter at barna har vært på innskriving sammen med foreldrene. Det vil også bli et overføringsmøte, der lærerne møter styrer eller pedagogisk leder fra barnehagen.

6. Plan for det kristne innholdet

I barnehagen vår synger vi kristne sanger og lærer ei fast bønn. Vi ønsker at barna skal bli kjent med Jesus, og få et trygt og tillitsfullt forhold til Ham. En gang i uken har vi bibelsamling der vi forteller ulike bibelfortellinger gjennom opplegget «Kort og godt» utarbeidet av NLM ung. I desember har vi adventssamlinger, og følger juleevangeliet frem til julen. I de to siste ukene før påske forteller vi påskeevangeliet på en enkel måte. De kristne høytidene jul, påske og pinse blir markert i barnehagen.

Vi synger felles bordvers og takkevers ved måltidene.

I Lilleval ønsker vi at hverdagen skal være preget av de kristne grunnverdiene tilgivelse, respekt, nestekjærlighet, ærlighet, likeverd og toleranse. I den sammenheng er misjon et viktig tema i barnehagen vår. Vi har misjonssamlinger gjennom året, samt misjonsuker i februar. Da får vi innsikt i andre lands kulturer og leveste, og kjennskap til likheter og ulikheter mellom vår egen livssituasjon og barn i andre land sin livssituasjon. Vi har fokus på bistand og det å gi budskapet om Jesus videre til andre, og følger NLM sitt opplegg «barnas misjonsprosjekt». I år er det Mongolia vi får lære mer om.

7. Satsningsområder

Gårdsbarnehage

Vi følger aktivitetene på gården gjennom årstidene, og er med på mye av det som skjer av arbeid på jorder og i fjøs så langt det er mulig. Barna får kunnskap om dyr og dyreliv, og får begynnende forståelse for hvordan vi kan ta vare på naturen.

Språk og sosial kompetanse

Vi vektlegger språk og sosial kompetanse høyt da vi mener at samspillet med andre mennesker er noe av det viktigste barna kan lære, og at trygghet og en positiv selvfølelse er viktige byggesteiner for et godt videre liv. Vi jobber for at barna skal forstå egne og andres følelser, hvordan vi skal forholde oss til hverandre, lære problemløsning og vise respekt for hverandre. Gjennom lek, samlinger, sanger, samtaler og ulike aktiviteter ønsker vi å lære barna å forstå seg selv og andre, men også sette grenser for seg selv og å vise omsorg for hverandre.

Kosthold

Sunt og næringsrikt kosthold er en viktig del av barnehagehverdagen vår, og vi baker våre egne grovbrød som vi serverer ved smøremåltidene fire dager i uken. Varmmat lager vi fra bunnen av en gang i uken. Maten tilberedes sammen med barna, og barna er aktivt med i måltidet. Ved å tilby sunn og næringsrik mat i barnehagen håper vi at barna kan tilegne seg gode matvaner for framtiden.

BTI i BYN

Kommunene i Ytre Namdal og Bindal bruker stafettlogg som en metode for å sikre bedre tverrfaglig samarbeid mellom de ulike instansene som arbeider med barn og unge, forkortet til BTI i BYN (Bedre Tverrfaglig Innsats i Bindal og Ytre Namdal). Dette skal tette hull i tjenestetilbudet, og sikre at alle barn får den hjelpen de har behov for og rett på. Fokuset ligger på tidlig innsats. Gjennom stafettloggen sikres kontinuitet i oppfølgingen, bedre overganger mellom barnehage, grunnskole, og videregående skole, og bedre oversikt over gjennomføring, oppfølging og evaluering av mål og tiltak rettet mot enkeltbarn. Vi i Lilleval oppretter med samtykke fra foreldrene stafettlogg for barn som kan ha behov for tettere oppfølging og ekstra støtte for å sikre ei god utvikling.

Digitale verktøy

Digitale verktøy er ei felles satsning for barnehagene i Nærøy kommune. Målet er blant annet å gi barna begynnende erfaringer med ulike former for teknologi, og starte utviklingen av kritisk tenkning og etisk refleksjon rundt bruken av slikt utstyr. Det gir også gode muligheter til undring og utforskning, og kan bidra til økt kreativitet og vitebegjær blant barna.

8. Fagområdene – med progresjon

Kommunikasjon, språk og tekst 1-2 år	
Personalet skal bidra til: • At leken er utgangspunkt i språkarbeidet • At barna får uttrykke følelser, tanker og meninger, og reflektere og undre seg • At barna skal få oppleve glede ved bruk av bøker, få lyst til å bla i bøker og leke med språket • At barna skal ta aktivt del i samtalen og få erfaring med turtaking • At voksne skal være tilstede der barn oppholder seg for å se, tolke, lytte og respondere på signaler og kroppsspråk • At voksne skal ha fokus på ulike situasjoner barn kjenner seg igjen, og setter ord på disse situasjonene • Voksne er bevisst det fysiske miljøet og legger til rette for «tumleleken» • At voksne er delaktige i den begynnende rolleleken • Alle barn skal inkluderes • At voksne introduserer enkle begreper som beskriver følelser • Foreldresamarbeid • Bilde fra egenopplevd aktivitet/turer	Tiltak: • Bruke mål og metoder i Språkløyper • Bruke Snakkepakken, Språkkista og andre konkrete aktivt • Temahefte om språk • Språkgrupper for alle • Bruke pekebøker og billedbøker og samtale rundt bildene • Bruke eventyr som virkemiddel • Bruke hverdagssituasjoner aktivt i fortelling • Benevning i ulike situasjoner, og gjentakelse • Korte beskjeder, enkle setninger • Dele i smågrupper • Være tilgjengelige voksne som bruker språket bevisst • Bruke sanger, sangleker, rim og regler • Gi barna tid i samtaler, hjelpe og støtte etter behov
Kommunikasjon, språk og tekst 3-4 år	
Personalet skal bidra til: • At leken er utgangspunkt i språkarbeidet • At barna får leke med lyder og bokstaver • Voksne visualiserer skriftspråket, og muntlig og skriftlig språk knyttes sammen • At barna får samtale rundt felles opplevelser og holde på samtalen med utgangspunkt i hverdagssituasjoner • Å legger til rette for rollelek • At barna får videreutvikle begrepsforståelsen	Tiltak: • Bruke mål og metoder i Språkløyper • Bruke snakkepakken, Språkkista og andre konkrete aktivt (bøker) • Temahefte om språk • Språkgrupper for alle • Lese bilder - lage tekst • Leke- og hermeskriving (følge strek og border) • Høytlesing- dialogisk lesing • Muntlige fortellinger med konkrete og dramatisering • Benevning og gjentakelse • Utvide beskjeder og kompleksitet

• At barna har tilgang på språkstimulerende materiell • Foreldresamarbeid • Bilde fra egenopplevd aktivitet/turer • Bokstavgjenkjenning/ eget navn • Gi rom for undring og gjenfortelling • Legge til rette for å lage egen tekst	• Barna dramatiserer, synger og forteller • Innslag av nonsensord, tullesanger og tullefortellinger- humor • Øve på å bruke saks • Logolesing og ordbilder • Begrepslæring
Kommunikasjon, språk og tekst 5-6 år	
Personalet skal bidra til: • At barna skal få møte fakta-tekster • At barna blir kjent med bokstaver, kjenne igjen sitt eget navn og eventuelt kunne skrive det • At barna skal ta imot og utøve beskjeder som inneholder flere ledd og handlinger • Å gi rom for undring og filosofi • Å legge til rette for dramatisering • At barna skal kunne gjenfortelle • At barn kan redegjøre for seg selv • At barna får bevisst begrepslæring • Tekstskaping i førskolegruppa • At voksne er oppmerksomme på hvordan språket brukes til å konstruere lek, og deltar aktivt for å stimulere dette dersom det er nødvendig • Å være støttende og undrende sammen med barna i forhold til lek med bokstaver og lesing • Å gi skolestarterne ekstra utfordringer i forhold til språkforståelse • Foreldresamarbeid • Bilde fra egenopplevd aktivitet/turer	Tiltak: • Bruke mål og metoder i Språkløyper • Språkgrupper for alle • Bruke snakkepakken, Språkkista, Språksprell og andre konkrete aktivt • Temahefte om språk • Faktabøker • Dialogisk lesing • Skoleklubb • Skrivedans • Bruke IKT som verktøy for å finne fakta om aktuelle tema • Trening i lyder • Trene blyantgrep • Begrepstrening ved hjelp av oppgaver/konkreter • La barna bli kjent med fortellerstruktur, fortid, nåtid og fremtid, samt spenningsmoment i fortellingen • Snakke med barna om språket som redskap og samtale om språket i bruk • Dialog med skolen om forventninger

Kropp, bevegelse, mat og helse 1-2 år	
Personalet skal bidra til: • Gi tid og rom for at barna skal få utforske barnehagens uteområde • Legge til rette for at barna skal få oppleve bevegelsesglede og trivsel	Tiltak: • Barnet skal gjøre mest mulig selv: holde blyant, bake, peke, trille ball, smake, lukte osv. • Benytte utstyr som barnehagen har • Bruke uteområdet aktivt • Sansemotoriske øvelser

• Bli kjent med egen kropp og behov • Rom og romfølelse • Utvikle gode helsemessige vaner • Trene selvstendighet i hverdagssituasjoner • Medbestemmelse	• Hånd- og fotkoordinasjon • Trene av – og påkledning • Spise selv, gå selv mm
Kropp, bevegelse, mat og helse 3-4 år	
Personalet skal bidra til: • Gi varierte muligheter for å oppmuntre til motorisk utvikling • Øve på ferdigheter som å balansere, hoppe, løpe, krype, åle, kaste, ta imot mm • Oppleve glede ved å bruke kroppen og å gå på tur • Trene selvstendighet i hverdagssituasjoner • Utvikle kroppsbeherskelse, koordinasjon og fysikk • Bestemme over egnen kropp • Medbestemmelse	Tiltak: • Bruke tilgjengelig utstyr i barnehagen • Bruke gymsal/ basseng aktivt • Korte og lengre turer utenfor barnehagens uteområde, også i ulent terreng • Sykkeldager • Legge til rette for aktiviteter hvor en trener på spesifikke ferdigheter; smøre mat, dotrening • Rulle, krype, hoppe, stå på ett ben • Sansemotoriske øvelser • Trene av – og påkledning
Kropp, bevegelse, mat og helse 5-6 år	
Personalet skal bidra til: • La barna oppleve gleden ved å gå lengre turer • Utfordre barnas motoriske ferdigheter • Selvstendighet i påkledning, håndvask, ved måltid mm • Oppleve å mestre risikofylt lek og sette grenser for seg selv og andre • Bestemme over egnen kropp • Medbestemmelse	Tiltak: • Bruke tilgjengelig utstyr i barnehagen • Hinke, kaste og ta imot ball, kroppsbeherskelse, balansere, stupe kråke mm • Turer litt unna barnehagen • Aktiviteter i gymsal/ basseng • Sykkeldager • Sansemotoriske øvelser • Øve på valg av klær etter vær • Trene på å ta med matpakke (forberedende til skolestart)

Natur, miljø og teknologi 1-2 år	
Personalet skal bidra til at barna: • Får oppleve gleden av å være ute i ulikt vær og til ulike årstider • Blir kjent med uteområdet i barnehagen • Korte turer i nærmiljøet • Får kjennskap til ulike dyr, insekter og planter i naturen • Utvikler begynnende miljøbevissthet • Får en viss forståelse av de ulike årstidene • Får enkel kjennskap til hvor noe av maten vår kommer fra • Får bruke sansene sine • Får oppleve glede ved å ferdes ute i naturen	Tiltak: • Drar på tur til skogen, fjæra, fjøset • Oppleve naturen og årstidene i all slags vær, og hva årstidene gir oss av muligheter og aktivitet • Utetid hver dag • Sansemotoriske aktiviteter • Får delta i eksperimenter
Natur, miljø og teknologi 3-4 år	
Personalet skal bidra til at barna: • Får oppleve gleden av å være ute i ulikt vær og til ulike årstider • Blir kjent med områder i nærmiljøet • Turer i nærmiljøet • Får kjennskap til ulike dyr, insekter og planter i naturen • Utvikler begynnende miljøbevissthet • Får en viss forståelse av de ulike årstidene • Får kjennskap til hvor noe av maten vår kommer fra • Får bruke sansene sine • Får oppleve glede ved å ferdes ute i naturen • Blir kjent med bruk av nettbrett	Tiltak: • Lærer seg å sortere avfall • Lærer seg å ta vare på naturen • Lærer seg at mye av det vi finner i skogen, kan vi bruke til mat • Oppleve naturen og årstidene i all slags vær, og hva årstidene gir oss av muligheter og aktivitet • Utetid hver dag • Sansemotoriske aktiviteter • Faste turdager • Besøke ulike bedrifter • Lære om brannvern • Lære om trafikk • Grønt flagg
Natur, miljø og teknologi 5- 6 år	
Personalet skal bidra til at barna: • Får oppleve gleden av å være ute i ulikt vær og til ulike årstider • Blir kjent med områder i nærmiljøet • Turer i nærmiljøet • Får kjennskap til ulike dyr, insekter og planter i naturen • Utvikler begynnende miljøbevissthet	Tiltak: • Fysikkforsøk og eksperimenter • Lærer seg å sortere avfall • Lære hva i naturen vi kan bruke til mat • Oppleve naturen og årstidene i all slags vær, og hva årstidene gir oss av muligheter og aktivitet • Utetid hver dag

• Får forståelse av de ulike årstidene • Får kjennskap til hvor noe av maten vår kommer fra • Blir gjort oppmerksom på giftige vekster og dyr i norsk natur • Blir kjent med elementene jord, ild, luft og vann • Får bruke sansene sine • Får oppleve glede ved å ferdes ute i naturen • Lærer og viser respekt for natur og miljø • Blir kjent med bruk av nettbrett	• Sansemotoriske aktiviteter • Faste turdager • Besøke ulike bedrifter • Lære om brannvern • Lære om trafikk • Grønt flagg

Kunst, kultur og kreativitet 1-2 år	
Personalet skal bidra til at barna: • Får erfaring med forskjellige formingsmaterialer og uttryksformer • Får lytte til forskjellige sjangre innen musikk og legge til rette for dans og bevegelse • Får lære fargenavn	Tiltak: • Bruke ulike teknikker innen forming • Bruke rytmeinstrumenter • Klappe rytmer • Rim og regler • Høre musikk og sanger på ulike språk og fra forskjellige kulturer • Bruke årstidene, mye naturmaterialer og gjenbruk
Kunst, kultur og kreativitet 3-4 år	
Personalet skal bidra til at barna: • Får kjennskap til kulturelle opplevelser • Får erfaring med forskjellige formingsmaterialer og uttryksformer • Får lytte til forskjellige sjangre innen musikk og legge til rette for dans og bevegelse • Får utvikle sin kreative lek og rollelek • Får lære fargenavn	Tiltak: • Besøk på bibliotek og teater • Bruke ulike teknikker innen forming • Bruke rytmeinstrumenter • Klappe rytmer • Rim og regler • Høre musikk og sanger på ulike språk og fra forskjellige kulturer • Bruke årstidene, mye naturmaterialer og gjenbruk
Kunst, kultur og kreativitet 5-6 år	
Personalet skal bidra til at barna: • Får kjennskap til kulturelle opplevelser • Får erfaring med forskjellige formingsmateriale og uttryksformer	Tiltak: • Besøk på bibliotek og teater • Bruke ulike teknikker innen forming • Bruke rytmeinstrumenter • Klappe rytmer • Rim og regler

• Får lytte til forskjellige sjangre innen musikk og legge til rette for dans og bevegelse • Får lære fargenavn	• Får leke med de ulike formene • Høre musikk og sanger på ulike språk og fra forskjellige kulturer • Bruke årstidene, mye naturmaterialer og gjenbruk

• Etikk, religion og filosofi 1-2 år	
Personalet skal bidra til at barna: • Får utviklet vennskap og empati • Utvikler god bordskikk og være høflige • Får kjennskap til og innsikt i de kristne høytidene • Få kjennskap til noen av Bibelfortellingene • Får kjennskap til ulike følelser • Skal bli bevisst på at egne handlinger påvirker andre • Skal få øve på å inkludere andre i leken • Skal lære å dele, vente på tur og etter hvert finne gleden over å være i samspill med andre barn	Tiltak: • Arbeide i smågrupper • Voksne som er tilstedeværende i leiken og er forbilder for barna i det daglige. • Leikgrupper • Bibelsamling en gang i uken • Forberedelse til- og markering av høytidene
• Etikk, religion og filosofi 3- 4 år	
Personalet skal bidra til at barna: • Får utviklet vennskap og empati • Utvikler god bordskikk og være høflige • Får kjennskap til og innsikt i de kristne høytidene • Få kjennskap til noen av Bibelfortellingene • Får kjennskap til ulike følelser • Skal bli bevisst på at egne handlinger påvirker andre • Skal få øve på å inkludere andre i leken • Skal lære å dele, vente på tur og etter hvert finne gleden over å være i samspill med andre barn.	Tiltak: • Arbeide i smågrupper • Voksne som er tilstedeværende i leiken og er forbilder for barna i det daglige. • Leikgrupper • Samtale med barna om tema barna er opptatt av, som hva betyr vennskap, samarbeid, hvordan viser vi hensyn til hverandre etc. • Bibelsamling en gang i uken • Forberedelse til- og markering av høytidene

• Etikk, religion og filosofi 5- 6 år	
Personalet skal bidra til at barna: • Får utviklet vennskap og empati • Utvikler god bordskikk og være høflige • Får kjennskap til og innsikt i de kristne høytidene • Få kjennskap til noen av Bibelfortellingene • Får kjennskap til ulike følelser • Skal bli bevisst på at egne handlinger påvirker andre • Skal få øve på å inkludere andre i leken • Skal lære å dele, vente på tur og etter hvert finne gleden over å være i samspill med andre barn.	Tiltak: • Arbeide i smågrupper • Voksne som er tilstedeværende i leiken og er forbilder for barna i det daglige. • Leikgrupper • Samtale med barna om tema barna er opptatt av, som hva betyr vennskap, samarbeid, hvordan viser vi hensyn til hverandre etc. • Bibelsamling en gang i uken • Forberedelse til- og markering av høytidene

Nærmiljø og samfunn 1- 2 år	
Personalet skal bidra til at barna: • Får tilhørighet i barnegruppa • Får erfare at de kan medvirke i sin hverdag • Skal møte trygge og nære voksne, og at de gir omsorg på barnets premisser • Får erfaring i at de betyr noe for felleskapet • Får bli kjent med nærmiljøet utenfor barnehagen • Får bygge relasjoner og vennskap	Tiltak: • Tema om barn og familie; hvem er jeg og hvem er de andre? • Turer i nærområdet • Få besøk av ulike yrkesgrupper f.eks brannbil, ambulanse og politi. • Livsglede for eldre
Nærmiljø og samfunn 3-4 år	
Personalet skal bidra til at barna: • Blir introdusert for nærmiljøet • Får erfare at de kan medvirke i sin hverdag • Blir inspirert til nysgjerrighet og til ett ønske om å ta vare på bygda og naturen vår • Får bygge relasjoner og vennskap • Blir kjent med lokal kultur og tradisjoner	Tiltak: • Besøke brannstasjon, bibliotek, kirka, skolens område m.m • Livsglede for eldre • La barna få erfare at valg en tar kan få konsekvenser for andre • Lære å ta hensyn til andre • Ha rutiner for miljøarbeid • Bli kjent med samisk kultur • Bli kjent nasjonale minoriteter • Enkle trafikkregler

• Blir kjent med miljøarbeid i barnehagens hverdag • Får kjennskap til bærekraftig utvikling • Lærer om demokrati • Får høre om barns rettigheter	• Snakke om Nasjonaldagen 17.mai • Å bli kjent med lokal kultur og tradisjoner
Nærmiljø og samfunn 5-6 år	
Personalet skal bidra til at barna: • Får erfare at de kan medvirke i sin hverdag • Blir inspirert til nysgjerrighet og til ett ønske om å ta vare på bygda og naturen vår • Får bygge relasjoner og vennskap • Blir oppmuntret til deltakelse i samfunnet • Får synliggjort at valg kan ha konsekvenser for seg selv og andre • Får erfaring med å fremme likestilling og motvirke diskriminering	Tiltak: • Besøke ulike institusjoner • Livsglede for eldre • Fokus på demokrati og prosesser • Lære å ferdes trygt, trafikkregler • Snakke om Nasjonaldagen 17.mai • Forberede barna til skolestart

Antall, rom og form 1-2 år	
Personalet skal bidra til at barna: • Finner plassen sin i gangen og ved bordet • Blir kjent med sortering • Blir kjent med begreper tilpasset alder • Blir introdusert for tallremser, særlig 1,2,3	Tiltak: • Rydde, sortere og legge på plass leiker • Får erfare bruk av begreper som stor, mellom, liten • Får putte oppi, ta ut • Får høre sanger, rim og regler med matematisk innhold
Antall, rom og form 3-4 år	
Personalet skal bidra til at barna: • Får lære forskjell på en og mange • Får øvelse i peketelling • Får øve på å skille ut former • Får interesse for matematikk i hverdagslivet • Får kjennskap til matematiske spill • Får kjennskap til de vanligste fargene • Får kjennskap til tidsbegrep • Får kjennskap til ukedager, måneder og årstider	Tiltak: • Dekke bord, rydde leker, bli kjent med dagsrytme • Får erfaringer med former og farger • Snakker om døgnets tider • Bruke spill, puslespill • Bruke landart • Leke med sand og vann i sandkassen • Leke med mønster • Tegning

• Forstå ulike størrelser og motsetninger: høy/lav, lang/kort, tynn/tykk, tung/lett osv.	• Får oppleve å sortere ulike begrep og gjenstander i grupper, eks. bukse + jakke = klær, eple + banan = frukt
Antall, rom og form 5-6 år	
Personalet skal bidra til at barna: • Får bli kjent med matematiske begreper i hverdagen • Får bli kjent med tall og former • Får bli kjent med mengde • Får erfaring med ulike måleredskaper og måleenheter • Får kjennskap til tidsbegrep • Får kjennskap til ukedager, måneder og årstider • Får øve på avansert konstruksjonslek	Tiltak: • Får leke med de ulike formene, trekant, kvadrat, sirkel og rektangel • Får delta i bakeaktiviteter • Leke med sand og vann i sandkassen • Samtaler om mengde • Tegne og klippe ut ulike former • Ha forståelse for rekkefølge – hvor i rekken er du?

9. Barns medvirkning

Barn har krav på å bli hørt og sett, og å bli behandlet i samsvar med sin alder og modenhet. Vi voksne må ta barnas følelsesmessige uttrykk på alvor, og støtte dem til å undre seg og stille spørsmål. I Lilleval oppmuntrer vi barna til å gi uttrykk for sine tanker og meninger, og observerer og anerkjenner deres interesser og ønsker. Før hvert nytt prosjekt vi skal i gang med holder vi barnemøter der barna får gitt uttrykk for sine interesser, og komme med forslag og innspill til planleggingsarbeidet.

I hverdagssituasjonene får barna være med på å drøfte hva slags klær som trengs i forhold til dagens vær, og ved smøremåltider velger de pålegg selv. De påvirker også selv hvilken lek og hvilke aktiviteter de ønsker å holde på med. Å merke at mine ønsker blir hørt og får konsekvenser for meg er en god følelse, og er med på å utvikle barnas refleksjonsevne og dømmekraft, samt påvirker selvfølelsen positivt.

10. Samarbeid med hjemmet

Godt og tett samarbeid med barnas hjem er en vesentlig kvalitet ved en god barnehage. Foreldre og personalet i barnehagen har et felles ansvar for barnas trivsel og utvikling. I Lilleval har vi som mål at foreldrene skal være trygge på at barna deres blir sett og respektert, og at de får delta i et fellesskap som gjør dem godt. Vi ønsker å ha god kontakt med foreldrene og legger derfor opp til forskjellige treffpunkt.

Den daglige kontakten i garderoben hver morgen og ettermiddag er det aller viktigste treffpunktet. Vi ønsker at samarbeidet med den enkelte familie skal fungere godt, og at informasjonsflyten mellom hjemmet og barnehagen er god. Slik sikrer vi en best mulig hverdag, med trivsel, trygghet og forutsigbarhet for barnet.

Foreldremøter har vi to ganger i året, et om våren og et om høsten. Foreldremøte skal være et forum der foreldrene har anledning til å få innflytelse på barnehagens drift, samt utveksling av informasjon.

Foreldresamtaler blir satt opp for alle foreldre en gang om høsten. På våren vil foreldrene få tilbud om samtale, og ellers vil det bli avtalt etter behov på initiativ fra foreldre eller barnehagen.

Arrangement som foreldrekafe, påskefrokost og sommerfest er hyggelige og uhytidelige treffpunkt der det kan knyttes bekjenskaper.

Kidplan er vår digitale plattform hvor barna blir logget inn og ut, opplysninger om sovetid blir lagt inn, bilder fra dagliglivet blir delt, og viktige beskjeder blir gitt.

Prosjektbrev med kort evaluering av ferdig prosjekt, og informasjon om kommende prosjekt vil bli sendt på mail til foreldrene, samt en månedsplan for hver måned som viser en oversikt over hvilke planer som er satt opp. For hver uke oppdateres ukeplanen i Kidplan med mer detaljert informasjon om hver aktivitet.

Dugnad er viktig for å holde barnehagen ved like, og det bruker å være sosialt for hele familien. Foreldreutvalget arrangerer dugnad ved behov.

Foreldreutvalget skal fungere som et talerør for foreldrene, og der kan de ta opp ulike saker som vedrører barnehagen. Foreldreutvalget arrangerer grøttest før jul, dugnad, og sommerfest.

FORELDREUTVALGET

Foreldreutvalget består av: Tine Moe, Martine Hestad og Ivar Sandneseng. Utvalget konstituerer seg selv.

SAMARBEIDSUTVALGET

Petter Stevik (eierrepresentant), Tine Moe (foreldrepresentant), Edel Johanne Myraunet (personalrepresentant), Olav Wahl (kommunerepresentant), Styrer er sekretær.

EIERSTYRET

Petter Stevik (leder), Kjartan Åsebø (sekretær), Britt-Lene Gagnat (nestleder), Gjertrud Østvand (styrer).

11. Dokumentasjon og vurdering

Dokumentasjon

Dokumentasjon er å synliggjøre arbeidet som er gjennomført. Vi ønsker å dokumentere hva barna er opptatt av og interessert i, hva de liker å gjøre, hvordan de lærer og utforsker. Dokumentasjonene danner grunnlaget for videre arbeid, og vi bruker situasjoner, bilder og praksisfortellinger som utgangspunkt for samtaler og refleksjoner i personalgruppa. Gjennom dette arbeidet får vi voksne økt innsikt i, og forståelse for barns utvikling, og kan da videre drøfte og reflektere over hvilke holdninger og verdier vi vil skal prege vårt arbeid med barna. Vi ønsker å utvikle det pedagogiske arbeidet vårt med utgangspunkt i det som skjer i barnehagehverdagen.

Observasjoner vi gjør i hverdagen blir også utgangspunkt for formelle og uformelle samtaler med foreldrene, og gjennom bilder og informasjon på Kidplan og mail vil vi formidle glimt av barnas liv i barnehagen.

Internkontroll som kommer inn under HMS (helse miljø og sikkerhet), er også viktig som dokumentasjon. Vi må vite at barnehagen vår er en trygg og god plass å være.

Vurdering

Dokumentasjonsarbeidet er også en del av vurderingsarbeidet for barnehagen. Kvaliteten i det daglige samspillet i barnehagen er en av de viktigste forutsetningene for barns utvikling og læring. Barnegruppas og det enkelte barns trivsel og utvikling, skal derfor observeres og vurderes fortløpende.

Personalet har en evalueringsdel på hvert personalmøte, samt at vi observerer og diskuterer forhold når det er nødvendig. Foreldrene har anledning til å ta opp saker gjennom hele året gjennom foreldre-representanten eller direkte med personalet. Gjennom det daglige samværet og samtaler med barna kommer de med sine tanker og ønsker. Både personalet, foreldrene og eierstyret har mulighet til å uttale seg om året som går og det nye året som skal komme. Det er likevel barna vi ønsker å ha i fokus når dette arbeidet gjøres. Vi ønsker å organisere barnehagen slik at barna får det godt på alle områder.

12. Samarbeidspartnere

Barnehagen har et tett samarbeid med kommunen gjennom dialog, felles møter som styrernetttverk- og pedagognetttverk, planleggingsdager, og samordnet opptak av barn. Gjennom samarbeidet med NLM-barnehagene får vi faglig støtte og veiledning. Ved behov samarbeider vi med eksterne instanser som pedagogisk- psykologisk tjeneste (PPT), helsestasjonen, barnevernet, og folkehelsekoordinator.

13. Kontaktinformasjon

Lilleval barnehage

Adresse: Forfangs veg 32, 7970 Kolvereid

Mailadresse: styrer.lilleval@nlmbhg.no og avdeling.lilleval@nlmbhg.no

Tlf: 40 43 33 23

Nettside: <http://lilleval.barnehage.no/>

14. Kalender barnehageåret 2019/ 2020

Tirsdag 13. august	Planleggingsdag – barnehagen er stengt
Tirsdag 10. september	Foreldremøte kl. 18.00 – 20.00
Uke 39 - september	Brannuke
Torsdag 24. oktober	Markere FN – dagen med foreldrekafe kl. 15.00-16.00
Uke 44 - oktober	Foreldresamtaler
Fredag 29. november	Planleggingsdag – barnehagen er stengt
Fredag 13. desember	Barna går i lucia-tog på videregående skolen
Torsdag 19. desember	Grøttest
Mandag 23. desember	Planleggingsdag – barnehagen er stengt
Tirsdag 24. des. – onsdag 1. jan.	Juleferie – barnehagen er stengt
Fredag 10. januar	Planleggingsdag – barnehagen er stengt
Torsdag 6. februar	Markerer samedagen
Uke 7 - februar	Brannuke
Torsdag 27. februar	Misjonskafè kl. 14.30 – 16.00
Tirsdag 17. mars	Karneval
Tirsdag 24. mars	Foreldremøte
Fredag 3. april	Påskefrokost kl. 08.00 – 09.00
Mandag 6. apr. – mandag 13. apr.	Påskeferie – barnehagen er stengt
Uke 17 - april	Foreldresamtaler
Fredag 1. mai	Barnehagen er stengt
Tirsdag 12. mai	Familiedag med dugnad og grilling kl. 16.00-18.00
Fredag 15. mai	17. mai feiring i barnehagen
Torsdag 21. mai	Kristi Himmelfartsdag – barnehagen er stengt
Fredag 22. mai	Planleggingsdag – barnehagen er stengt
Mandag 1. juni	2. pinsedag – barnehagen er stengt
Torsdag 11. juni	Sommerfest med overnatting for skoleklubben
Uke 29, 30 og 31 - juli	Sommerferie – barnehagen er stengt